

ПЕРЕДМОВА

Не так давно я зазнала страхітливого нещасного випадку, який повністю зруйнував моє життя. Поки я відновлювалася й жаліла себе, батьки приносили мені фільми й книжки, пробували розпалити в мені цікавість до чогось — до будь-чого, — окрім мене самої та жахливої події, яка зі мною сталася. Одного такого ранку мати принесла фотоальбом з прекрасними краєвидами. Серед них був знімок гірського пасма на півдні Польщі. Те місце нічого для мене не значило, але тільки-но я подивилася на нього, аж раптом відчула всередині себе якийсь поштовх.

І тієї ночі в гарячковому сні переді мною став повністю сформований Обрі Аргайл — у своєму піджаку Неру, з короткою зачіскою, зі своїм жалобним сумом і потребою виправити те, в чому світ постійно помиляється. Я прокинулась, і він залишився в моїй голові, ніби увійшов через двері, скинув чоботи й уместився, наче вдома. Я знаю, що письменники аж очі закочують, коли чують, як інші письменники стверджують, буцімто «ця книжка сама себе написала», — але тут саме так і було (будь ласка, люди, не гнівайтесь). Пишучи її, я здобула нову мету, і відтоді почала видужувати. Тож мушу подякувати усім: і тому, хто зробив ту фотографію, і своїм батькам, і найбільше Обрі Аргайлу — за те, що всі вони повернули мені саму себе і нагадали, що іноді засоби, які нам потрібні для відновлення власних душ, споконвічно ховаються в нас самих.

Еллі Конвей, 2023

ПРОЛОГ

На світі є небагато місць, які мають більш пустельний вигляд, ніж Південно-Східний Сибір на світанку кусюче-морозного березневого дня. Гостроверхі соснові ліси наче вкривають землю тайги шаром зелених цвяхів. Жодна пташка не розтинає піснею повітря двадцятип'ятиградусного морозу. Тільки вітер батожить дерева та тужливо вие вдалині вовк.

Аж ось мертву тишу порушує звук — приглушений гуркіт наростає, а тоді щось блищить у ранковому промінні. Це швидкісний потяг пронизує холоднющу атмосферу своїм видовженим носом, він невтомно мчить уперед, а густий ліс поступається болотистим низовинам і обшмаганій вітром тундрі.

У стандартних вагонах люди лежать на вузьких полицях, розвернувшись обличчям до стіни, й відсипаються після вчорашньої пиятики або скупчуються на нижньому сидінні і їдять пиріжки та дивляться на краєвид крізь мутні й заляпані вікна. Але у хвості сріблястої стріли є й дещо зовсім особливе: золотавий вагон, що несе на собі переплетені ініціали ВФ та ІФ, виведені імператорським пурпуром.

У реальному житті ВФ та ІФ — відомі як Василь та Ірина Федорови — зовсім не переплетені одне з одним. Точніше, важко навіть уявити двох людей, які займають максимально обмежене приміщення й настільки ізольовані між собою. Ірина сидить у кріслі з високою спинкою, яке радше скидається на трон. Її ліва ступня відкисає у фарфоровій мисці, наповненій трояндовою олією, на поверхні якої лежать пелюстки, а тим часом вбрана у фартух жінка стоїть поруч

неї навколішки на підлозі й енергійно відтирає підшву її правої ступні шматком свіжої морської водорості, придбаної у порту Владивостока перед відправленням потяга.

Тримаючи в руках журнал, Ірина гортає його без будь-якого інтересу, її думки далеко від цього. Потяг їхатиме до Москви цілих шість днів, а мобільний зв'язок майже відсутній, хоча «передові технології» їм обіцяли. Вона не зможе поговорити з подругами або сестрою. Не зможе пожалітись на те, що застрягла в вагоні — у цій позолоченій кареті — з чоловіком, від якого їй хочеться на стіну дертися. Не зможе розказати, як його м'який голос нервує її і як вона відчувається пришпиленим метеликом, коли він звертає на неї свої позбавлені кольору та життя очі, сховані за тими безободковими окулярами.

Та коли б вона й могла з ними поговорити, що б вони їй сказали? Що попереджали її про шлюб із чужинцем, у той час коли вона могла обирати будь-кого серед нащадків старих російських родів, у яких покоління так само легко простежити, як вени на руці? Що, зробивши свій непродуманий вибір, вона має втішатися, витрачаючи його мільярди? Будинком для відпочинку на озері Валдай. Квартирою в Найтсбриджі. Віллою на французькій Рив'єрі. Шикарним умеблюванням. Новою яхтою. Черговими ліпосакціями? Довгим нарощеним волоссям? Вона зробила вже стільки операцій, що коли стає перед дзеркалом, то не впізнає власного обличчя. «Обережно, — сказав він, коли минулого разу вона повернулася з приватної клініки в Беверлі-Гілз, де натягала чутливу з певного часу шкіру щік назад, до лінії волосся, — якщо потягнеш трохи сильніше, то шкіра порветься, як старий паперовий пакетик...»

Косметологиня, що саме приклала пемзовий камінець до шорсткішої частини п'яти, натиснула надто сильно.

— Дивися, що робиш! — Ірина буцає її ногою, жінка втрачає рівновагу й виставляє руку, якою штовхає фарфорову миску й розбризкує воду по м'якому килиму. — Ідіотка!

На іншому кінці вагона, сидячи якнайдалі від Ірини, підводить погляд її чоловік. Але чи сердиться він через цей гамір, чи він його непокоїть, чи бодай трохи цікавить — цього з його на диво непримітного обличчя зрозуміти не можна. Він сидить коло вікна в такому ж кріслі, що й дружина, перед ним — відполірований дерев'яний столик, на якому стоїть ноутбук завбільшки з невеликий дипломат. Він передивляється свої тези до теледебатів, у яких візьме участь, коли прибуде до Москви. Звісно, вони могли б прилетіти і на котромусь із його двох приватних літаків, але цей вояж — одна з ланок його кампанії, цей вельможно-повільний рух тими регіонами Росії, на які не звертає уваги більшість політиків — це його послання до малозабезпечених мас у провінційних заводах про те, що вони не забуті. Про те, що він принаймні про них пам'ятає, один по одному збираючи голоси незадоволених владою простаків.

Спочатку він сумнівався щодо золотого вагона. Минулі дві зими в цих краях були вкрай важкі. Люди голодні. «Я не хочу, щоб мені докоряли, буцімто я хизуюся власним статком», — сказав він організатору своєї кампанії. Той здивовано здійняв брови: «З усією повагою, але ж ви йдете до влади як людина з народу, — сказав він, — як людина, яка, нічого не маючи, змогла завоювати світ. Людям потрібно, щоб ви втілювали в собі все, чого не мають вони. Їм не треба, щоб їх представляв той, хто не володіє чимось, до чого вони прагнуть, той, хто й досі такий, як вони».

Василь Федоров витратив чимало сил, щоб довести, який він добропорядний російський громадянин. Він інвестував сотні мільйонів у технологічну інфраструктуру й національні проекти, купив собі крісло мера й почав систематично безжально вичищати вулиці міста, яким правив, за допомогою чудово навченої приватної міліції. Він одружився з донькою президента, занурився в російську культуру — фінансував кіно, театри, танцювальні ансамблі, що наганяли на нього судомну нудьгу, якщо

доводилося дивитись на них понад хвилину. Годину за годиною він стійко витримував уроки з мови, тож зараз вільно говорив російською, з майже непомітним акцентом. Але досі залишалися речі, як-от золотий вагон, які нагадували йому, що насправді він ще досі аутсайдер, що він ще не залишив Крістофера Клея безповоротно позаду.

Потяг мчить крізь часові зони — до кінця подорожі він перетне їх аж вісім. Вони вже давно проминули Байкал — найбільше та найглибше прісноводне озеро у світі — і Перм-36 — виправно-трудоий табір із системи ГУЛАГу, де впродовж багатьох років утримували численних дисидентів. Федоров їм не співчуває. Він — російський сирота, якого всиновила американська родина, він ріс на Середньому Заході США й почувався зайдою, дивиною, завжди тужив за батьківщиною або, можливо, просто за матір'ю, тож йому не близькі ті, хто критикує і дестабілізує Росію.

Потяг зупиняється на різних станціях, і на кожній з них, крім привокзальних торговців та мандрівників, що чекають на посадку, на морозі також стоїть купка людей: жінки, вдягнені в штани під сукнями, а зверху — светри, а ще зверху — пальта; чоловіки із запалено-червоними, обвітряними щоками. Всі вони чекають на нього. Чекають, щоб мигцем побачити золотий вагон і людину, яка в ньому їде. Того, хто обіцяв їм зміни. Міллярдера-самоучку, який сам усього досяг, який почав з нуля, майже з нічого, і заробив в Америці велике багатство, але витрачає його тут. І не лише у великих містах, де в олігархів стоять цілі палаци, а й у похмурих провінційних промислових містечках і в занедбаних селах. Чоловіка, який говорить те, що всі вони хочуть почути: що масова імміграція — це висмокування ресурсів та розмивання національної ідентичності країни, що великі міста витягають усі запаси з провінції без залишку, що Радянський Союз можна відбудувати ще сильнішим і заново об'єднати ті народи, що в глибині душі лишилися

росіянами, хоч їх змусили жити під естонським чи українським прапорами.

Але завжди лишається знак питання, чи не так? Акцент, який він так силкується приховати, його м'які руки й чисті нігті, його костюм, безободкові окуляри. Цим він не вписується в тутешню політичну тусовку. Він — не нащадок грошовитої династії й не піднявся з лав російських військових. Тому люди приходять подивитися на нього на власні очі.

Тож на кожній станції він має показатись у дверях вагона, а Ірина мусить насунути темні окуляри й натягнути легку усмішку, схожу на тонкий поріз на її гладенькому обличчі. Вони з дружиною мають махати людям руками. Іноді він кидає у натовп невеличкі сувеніри — олівці з його витисненим золотими буквами іменем, солодощі для дітей.

Тепер вони вже подолали Урал і мінають Єкатеринбург, де були вбиті цар Микола II з родиною. Їм Федоров також не співчуває. Кожному призначений свій день. Вони наближаються до Москви, і краєвид стає більш промисловим — димні фабрики й гігантські вантажівки, сірі міста, оперезані житловими районами.

Ірина сідає до свого столика і повторно накладає макіяж товстою м'якою щіткою.

— Не забудь вдягти браслет, — нагадує їй Федоров.

За цілий день він звернувся до неї уперше. Вона кривиться, але її відображення у дзеркалі майже не змінюється — цьому сприяють ін'єкції ботокса, які що три місяці робить їй особистий лікар.

Браслет водночас зачаровує і відштовхує її, хоча вона й знає, що він коштує не один мільйон. Він зроблений із немалої кількості золота, всипаний діамантами, крім однієї секції, де міститься гравіювання у вигляді якихось випадкових незрозумілих їй цяток і карлючок. «Він зветься браслетом вірності», — сказав їй чоловік, коли дарував його, а тоді застібнув браслет на її руці, і той здався їй

наручником. Вона з жахом знайшла всередині вигравіювані ініціали *НС*. Уживані речі взагалі для неї — під забороною, як і сама думка про те, щоб носити щось, чого торкалась чужа шкіра. Але Федоров наполягає — так, як уміє тільки він, не підвищучи голосу, але в неї на шкірі все одно виступають крихітні сироти.

І вона вдягає браслет.

Ірина — донька президента, вона росла майже як дитина королівського роду в будинку, де не встигнеш узяти келиха до рук, як хтось підскочить і протре стіл раніше, ніж ти поставиш його назад. Вона сама обрала його, Василя Федорова, або Крістофера Клея, тож ніколи не зізнається, що її спокійний чоловік, з його м'яким голосом і м'якими долонями, жахає її. У нього всередині чорна діра, і вона гадки не має, наскільки та глибока.

— Він колись здіймав на тебе руку? — спитала якось її сестра, помітивши, як Ірина смикається, коли чоловік підходить близько. І коли Ірина заперечливо похитала головою, сестра сказала: — Певно, тому що боїться нашого батька.

— Ні, — виправила її Ірина, — тому що йому нестерпно до мене торкатися.

Наближаючись до столиці, Федоров складає портативний комп'ютер і стає над своєю валізою, що лежить розкрито на ліжку. Ірина бачить, як його руки з тими чистими, бездоганної форми нігтями тягнуться до бічної кишені, і розуміє, що саме він шукає. Їй гидка ця його манія. Вона знала чоловіків з фетишами — до ступень, до зв'язування, до невимовних сексуальних практик. Але від пунктика її чоловіка в неї аж мурашки спиною бігають. Обривок стрічки, колись блакитний, а тепер сірий і лискучий від віку й мацання, його єдиний зв'язок з матір'ю, яка відмовилася від нього не тільки після його народження, коли залишила його у телефонній будці загорнутого в ковдру, від якої лишився тільки цей жалюгідний клаптик. Але й удруге, коли

він, так по-юнацьки й по-американськи віривши у хепіенд, полетів до Росії й відшукав її у багатоквартирнику на околиці Новосибірська, на південному заході Сибіру, а вона грюкнула дверима просто в нього перед носом. Пізніше його вже майже не здивувала відмова і його батька, колишнього офіцера КДБ, але шок від тої зустрічі роками болісно в'їдався в його ніжні тканини, наче рак, і випалював емоції.

Усе це він розповів їй на початку спільного життя, коли між ними ще відчувалась якась ніжність. Аж до того, як звірені таємниці стали їхньою зброєю, яку вони могли використовувати одне проти одного. Ірині варто було послухати батька. Рід — це важливо. Чистота крові, що тече у людини в жилах, багато важить. Василь Федоров може стати найвпливовішою людиною в країні. Може, він і є найбільшою загрозою світовій безпеці, як писали цього тижня в *The New York Times*, але глибоко всередині він завжди лишатиметься непевним у собі.

На Ярославському вокзалі в Москві на них чекає вітальна делегація. Не батько Ірини, Володимир Соколов, а лідери правих рухів країни, включаючи «Російську національну єдність» і «Рух проти нелегальної імміграції». Федоров із задоволенням помічає серед них також провідних діячів австрійської «Партії Свободи», італійської «Північної Ліги» і навіть лідерів «Фламандського Блоку» з Бельгії.

Він озирається довкола, шукає очима обличчя, яке хоче побачити найсильніше. Обличчя того, хто надасть найбільше легітимності його прагненню до найвищої влади, до президентства у найпотужнішій державі світу. Але його немає. Федоров стискає щелепи так сильно, аж смикається м'яз у щоці. Він вклав так багато, вклав геть усе.

— Де він? — сичить Василь, звертаючись до Сергія Денисова.

Денисов знижує плечима. Він — права рука Федорова. У нього повне обличчя з утопленими темними, як камінці,

очима. Він низенький і підтоптаний, з недавно пересадженим волоссям, яке вже проросло, мов свіжа трава, після чого було пофарбоване в каштановий колір і тепер контрастує із густою чорнотою брів. Федорову не подобається Сергій, але для нього вигідна репутація Денисова як жорсткої людини з військовою кар'єрою. «Різник Грозного», як нарекла Денисова західна преса за страхіття, що коїлися в Чечні за його командування. Але страх з часом перетворюється на повагу, і питання про походження самого Федорова поступово відступає на задній план, поступаючись перед вагомими заслугами Денисова.

Але ось серед юрби на платформі наростає гудіння, і з'являється він, у своєму білому головному уборі з гербом попереду й золотим хрестом на короні, яку неможливо ні з чим переплутати. На ньому — вільні чорні шати й важкий золотий ланцюжок. Обабіч нього — священники у схожому вбранні. Публічна підтримка голови Російської православної церкви — це найпотужніший стимул до втілення президентських надій Федорова, вартих мільйонів доларів у вигляді благодійних внесків і обіцянки місця в ідеологічному блоці уряду для представника Московського патріархату. Чоловіки потискають руки, і присутні репортери запускають серію з сотні спалахів. Фотографії опублікують у виданнях цілого світу. «Новий ультраконсерватизм», як кажуть в газетах. Федорову цей термін не подобається. В його прагненні об'єднати під сучасним популістським, антиімміграційним знаменом групи невдоволених із периферії політичної й соціальної арени не тільки в Росії, але й у колишніх радянських країнах і далі на Захід, немає нічого консервативного.

Чи розуміє Василь Федоров, колишній Крістофер Клей, іронію того, що людина, яка виросла в Штатах і салютувала зірково-смугастому прапору, яка дивилася фільми, де у всіх злодіїв були російські імена, тепер покладає всю провину за негаразди своєї батьківщини на прибулих

знедолених чужинців? Ні, бо він вважає себе більшим росіянином, ніж ті, чия нога ніколи не ступала за межі російської землі, бо він *сам* вирішив повернутися сюди, влити свої значні статки, добуті з американської жили, у хворе серце найбільшого ворога Америки. Він почувається росіянином до глибини душі.

Зараз же він мусить переконати у власній відданості й патріотизмі російський народ, розвіяти їхню недовіру. Саме тому, після нагоди сфотографуватися на вокзалі, він прямує до студії телеканалу «Росія», яким володіє його друг і політичний партнер Анатолій Полетов. Або, можливо, він і не друг, бо Федоров так і не опанував мистецтва дружби, але вони, безперечно, корисні одне одному, і їх об'єднує відданість новому світовому порядку, який вони виковують разом.

У кріслі для макіяжу Федоров відчуває нехарактерну для себе нервовість, йому доводиться стримуватися, щоб не відкинути геть руку гримерки, що крутиться навколо нього, як надокучлива комаха. Вона змусила його зняти окуляри, і він відчувається оголеним і вразливим, поки світ прихований від нього за розмитою пеленою.

— Годі! — відрізає він.

Йому треба, щоб вона пішла, щоб він міг зосередитися на тому, що збирається сказати, що готується пообіцяти.

У світлі студійних вогнів він відчувається так, ніби світиться сам, але в цьому його перевага над опонентом, віцепрезидентом Журавльовим, який видимо пітніє. Федоров переймається впевненістю, яка повертається до нього. Ця країна — його країна — вимагає змін. Його тесть, Володимир Соколов, дав їй зануритися в хаос, він надто захопився заграваннями з Заходом, проводив трубопровідну дипломатію, що наповнювала кишені енергетичних магнатів, які його підтримували — і не помічав, що його співвітчизники голодують. В серці російської політики утворився вакуум, і саме цей вакуум Федоров збирається заповнити.

Але спочатку треба домогтися довіри людей. І він точно знає, як це зробити.

Дебати починаються. Говорять про внутрішню політику, про міжнародні загрози. Федоров заявляє про плани на модернізацію країни, але водночас застерігає від надмірного темпу реформ. Він говорить про високий рівень наркозалежності, про кримінальні банди, пов'язує їх з узбеками й таджиками, намагається обернути своє американське дитинство собі на користь. «Я на власні очі бачив, до чого може призвести нескінченне прагнення до самореалізації. Я бачив, як воно може перетворитися на рак, що пожирає суспільство зсередини». Але при цьому він обережно уникає надмірної критики старого режиму, на словах схвалює досягнення Соколова. Врешті-решт, це ж Росія.

Журавльов відчуває, що динаміка дебатів змінюється не на його користь, і від цього на його чолі виступає піт. Він тисне на найслабшу позицію опонента. «Як чужинець, ви навряд чи розумієте...» — каже він, і далі: «І самі, будучи іммігрантом, ви...» Федоров скрипить зубами — стоматолог сваритиме його, — але зберігає нейтральний вираз обличчя. Він розповідає на камеру про місто, в якому його знайшли немовлям, глибоко в спустілому череві Сибіру. Російське місто, каже він, де живуть справжні росіяни. Він не протиставляє його вестернізованим столицям, Москві й Санкт-Петербургу, але натякає на це. Він повторює тезу про те, як свідомо обрав цю країну, на противагу всім тим, хто, народившись зі срібною ложкою в роті, витрачають статки, які дала їм Росія, на півдні Франції, в Лондоні або на Близькому Сході. Тут Журавльов, який цього року провів сім місяців на приватному острові поблизу Дубая, чіпляє пальцем комір сорочки, щоб ослабити його, чим привертає непотрібну увагу до своєї обвислої шкіри на шії.

Журавльов відчуває, що земля під ногами хитається, і несамовито шукає, яку б кісточку кинути людям — заплановане зниження податків чи, може, зростання пенсій.

— Ми не тільки забезпечуємо сильну політичну владу, але й відповідально ставимось до свого обов'язку сприяти культурному розвитку, — проголошує він.

Він перелічує пам'ятники, споруджені завдяки його уряду, взяті під патронат музеї. Він веде до красивої кульмінації.

— Немає кращого свідчення нашої відданості культурному збагаченню великої російської нації, ніж нещодавно відкрита неперевершена виставка, що здобула міжнародне визнання. Звісно, я говорю про завершення двадцятип'ятирічної роботи спеціалістів, на яку витрачено понад одинадцять мільйонів доларів, про майстерну копію шедеврального символу російської слави й величі, про восьме чудо світу, викрадене у нас нацистами шістдесят років тому, яке потім зникло без сліду. Я кажу про неперевершену Бурштинову кімнату.

Щойно ці слова прозвучали, Федоров відчуває смак перемоги, бо розуміє, що його опонент попався. Настала слушна мить, щоб оформити свій триумф.

— Копія? — Презирство аж точиться з його слів. — Як типово для цього уряду — підсунути народу імітацію скарбу, який нам по праву належить. Щоб показати, наскільки я люблю цю країну — свою країну, — щоб довести свою відданість їй, я урочисто обіцяю російському народові. — Федоров розвертається так, щоб дивитися просто в камеру. — Якщо ви мене підтримаєте, я присягаюся повернути не копію, не підробку, не дорогу імітацію, але справжню Бурштинову кімнату.

В студії немає глядачів, але захоплене шепотіння знімальної групи й непритомне спантеличення на обвислому лиці Журавльова запевняють Федорова, що він влучив.

ЧАСТИНА ПЕРША

1

За чотири тисячі миль від московської телестудії, в якій тріумфував Василь Федоров, там, де Таїланд зустрічається з М'янмою та Лаосом, у регіоні Південно-Східної Азії, що зветься Золотим трикутником, на дерев'яній веранді бамбукової хатинки на околиці Чіангсаєна ліниво гойдається в гамаку людина.

Обрі Аргайлу трохи за двадцять, він довготелесий і плечистий, в нього ясні очі й пом'якшене ямкою сильне підборіддя, а ще — темне витке волосся, перетягнуте ззаду коричневою гумкою, яку вранці він підібрав з підлоги на місцевому поштамті. Пасма волосся звільнилися з-під гумки й позивалися кільцями від спеки. Учора термометр заскочив за +38°C, і, хоч сьогодні на кілька градусів прохолодніше, вологість надто висока, тож піт не випаровується, а натомість утворює на шкірі щільну липку оболонку.

Одна вузька Аргайлова стопа вперта в дерев'яну підлогу й хитає гамак, тоді як решта його тіла нерухома. Блокнот, в якому він писав лише кілька хвилин тому, лежить на животі, а рука досі тримає забуту ручку. Він нещодавно повернувся з короткого пішого походу з групою до Ват Фра Тхат Фа Нгао, буддійського монастиря на пагорбі за кілька кілометрів від міста. Сам монастир нічим не примітний, але звідти відкривається захопливий вид на річку Меконг і на гірські джунглі за нею, до Лаосу.

— Це він? — питали його туристи, напружуючи зір в іншому напрямку, в бік нерівних пагорбів М'янми, яку все одно досі називають Бірмою. — Ми вже в Золотому трикутнику?

Аргайл звик давати раду розчаруванню туристів, які приходять сюди й очікують побачити вервечки віслюків, навантажених брикетами з опіумом, що простують через далекі гірські пасма. Торгівля опіумом здобувала регіону лиху славу з 1960-х по 1990-ті, але нині значною мірою перемістилася до Афганістану. Тут досі орудують племінні банди, особливо озброєні ватаги з боку М'янми, і опіум досі стікає з гірських макових полів униз, через Бангкок і Чіанграй до Америки й Гонконгу. Але нині залишки наркодилерів торгують здебільшого метамфетаміном, бо він прибутковіший, хоч йому й бракує романтичної аури, якої шукають туристи.

Аргайл міг би розповісти, що нічого романтичного в наркаторгівлі й близько нема. Якби Аргайла спитали, скільки він уже перебивається в цій тропічній провінції, він би невпевнено відповів щось на кшталт: «Та десь рік чи два», — хоч насправді ближче до п'яти. Він не хоче зізнаватися собі, що зайшов у глухий кут.

Він знає, чому повернувся сюди, — шукати відповідей. Але гадки не має, чому тут залишився.

Він спинається на ноги й вихиляє залишки вже теплого пива. Увійшовши до хатинки, що збудована з дощок, укладених на дерев'яний каркас, з бамбуковими стінами й вікнами без шибок, які відкриті густому вологому повітрю, він підходить до дерев'яної дошки, покладеної на дві бляшані банки, що правлять за полицю для рядочка до дір зачитаних книжок у м'яких палітурках. Котрісь із них — стандартний аеропортовий репертуар, який Аргайл виміняв у туристів, що лишалися надовго, інші дивують більше: Камю, Кафка, Джеймс Болдвін. На іншому краю полиці лежать стосом блокноти, поверх яких Аргайл кладе той, у якому щойно писав.

Більшість із цих блокнотів — дешеві різновиди, які він купує в місті. Лиш один на самому низу стосу відрізняється від решти — він грубий, обтягнутий шкірою, знизу ледь-ледь вигулькує краєчок сатинової стрічки-закладки. Аргайл без підказок пам'ятає напис на форзаці: «Світ надто чудовий, щоб про нього не писати». Це був подарунок від матері на останнє Різдво, до якого вона дожила. Він тоді навіть не розкрив його, просто пробурмотів подяку, поклав на дно валізи й забув про нього. Лише за кілька місяців після всього, що сталося, він таки розгорнув його, розправив щільний кремований лінований папір і почав писати — занотовував описи баченого, уривки розмов. І вже не зупинявся. Усі ці блокноти заповнені словами.

Він пише до неї. Він це розуміє. Описує для неї світ, якого вона вже не може побачити.

Аргайл піднімає край москітної сітки, що звисає з гака в стелі, й дістає джинси з тонкого матраца, який лежить на підлозі. Коли він уперше вирушив у гори, то вдягнув шорти. Більше він цієї помилки не повторював. На східцях веранди стоїть пара старих порепаних кросівок — пахнуть вони не дуже, тому він тримає їх на вулиці, — і влазить у них, не завдаючи собі клопоту зі шнурками. Його гардероб доповнює вицвіла футболка зі співаком Джонні Кешем.

Він планує поїхати на мотоциклі на північ через Соп Руак — містечко, де Таїланд переходить в Лаос і М'янму, — а тоді підняти у пагорби. Формально він опиниться у М'янмі, де досі встановлена жорстка влада військових, але він наготував пояснення на випадок, якщо його зупинять: буцімто він гід, що розвідує нові маршрути для туристів. Зараз уже не давні часи. Скрізь видно ознаки того, що регіон розвивається. Але попри свіжовмитий новий образ, Аргайл не забуває про досі приховані тут небезпеки. Можливо, героїн і поступився місцем метамфетаміну, але не варто забувати, що це все одно смертельно небезпечний бізнес. Прибутки, що вимірюються мільярдами доларів,

захмарні, але й ризики теж. У цих джунглях ведуть справи міжнародні банди, які не зважають на повсюдні оголошення про те, що на контрабандистів наркотиків чекає смертна кара. Військові ватажки, тріади — навіть російська мафія. Це не ті люди, з ким можна попиту пива, тут не так уже й рідко знаходять жахливо понівечені мертві тіла. Той, хто заходить на територію чужої банди, мусить знати, чим ризикує.

І що насправді шукає Аргайл, женучи мотоцикл угору ґрунтовою доріжкою за Соп Руаком? Що саме раз у раз тягне його в джунглі й не дає вирватися з цього замкнутого циклу?

Покинувши мотоцикл, він починає підніматися ледь помітною глухою стежкою, що в'ється серед заростів, що дедалі густішають. Окрім пари пляшок води, він поклав до рюкзака невелике мачете, щоб прорубатися крізь переплетену рослинність. Це втомлива, невдячна робота, за кожним кроком з-під ніг здіймається хмарка рудого пилу. Крони дощового лісу над головою прикривають брудно-жовте небо. Коли-не-коли він натрапляє на завитки колючого дроту — намагання М'янми демаркувати свої кордони. Він прямує до схованого серед пагорбів поселення акха — народу, який прийшов сюди із Китаю чи Тибету, небажаних гостей у кожній з трьох країн, що межують в цьому місці (Лаос, Таїланд, М'янма). В минулому це плем'я було тісно пов'язане з вирощуванням опіумного маку, але зараз вони заробляють на життя, продаючи саморобні сувеніри та виряджаючись, щоб позувати для фото з групами туристів, які сюди заходять.

Аргайл вільно говорить тайською, а також арабською, мандаринською, іспанською, французькою, німецькою та російською, але акха користуються власною говіркою, тож говорити з ними, ставити якісь питання виходить дуже повільно. У нього в кишені лежать фотографії батьків, краї порвані від доторків.

Але коли до галявини з характерно складеними бамбуковими хижками, що стоять над землею на дерев'яних палях, лишається десь година ходьби, Аргайл зупиняється.

Окрім тихого цвірінькання дрімлюги, писку смарагдово-зеленого довгохвостого рогодзьоба і поклику вівчарика у верховітті, окрім тупання кросівок об ґрунт і хрускоту сухого листя й галузок, удалині чується низьке гудіння невеликого літака.

Аргайл негайно переноситься назад у часі, він опиняється на злітній смузі серед джунглів, де є місце лиш для трьох чи чотирьох літаків. Він сидить у тісній кабіні пілота, а тато пояснює йому призначення всіх приладів. Хвиля адреналіну, коли колеса літака вперше відриваються від землі, розуміння того, що тепер усе в його руках. Аеропорти змінюються — то Бразилія, то Філіппіни, то Західна Африка, то Південна Іспанія, куди його батьків заводили їхні справи експорту й імпорту, — але завжди був літак, і завжди був його тато: нетерплячий, переконливий, вимогливий, дбайливий. Складний.

Аргайл виходить на галявину, щоб роздивитися літак. Одномоторний, десь на шість пасажирів, пропелер на носі, блакитно-золотисте забарвлення. Він уже бачив цей літак на крихітному льотному полі у Монгхсаті, що у М'янмі, коли вони з татом прилітали туди на їхній *Cessna* на вихідні.

— А правда, що ЦРУ якимось влаштувало тут операцію з контрабанди наркотиків? — колись спитав Аргайла хтось із туристів його групи.

Аргайл тоді знизав плечима.

— Це можливо, — відповів він.

Штати хотіли вберегти М'янму, Лаос і Таїланд від впливу комуністичного Китаю, до якого звідси лише кількесот кілометрів. Для цього вони підтримали гомінданівців, вигнанців з Китаю, які прагнули відбити країну у комуністів, і фінансували їхню боротьбу з прибутків від торгівлі

героїном. Чи було ЦРУ прямо або непрямо залучене до цієї схеми, можна лише здогадуватися, але вони точно звели в регіоні певну кількість радіовеж, а також профінансували те невеличке льотне поле, зараз доволі закинуте, куди іноді прилітав дивний контингент із ЦРУ чи Управління боротьби з наркотиками...

Аргайл стежить за літаком у небі, занурившись у минуле. Це було в іншому житті.

Бах! Спокій джунглів порушує оглушливий звук, від якого стихає все птаство. На частку секунди світ зупиняється, усе живе застигає. Літачок нечутно пролітає в повітрі. А тоді... характерний звук несправного двигуна.

2

Літак падає з неба. Аргайл чекає вибуху, але в малих літаках палива небагато, тож звук падіння приглушений.

Він біжить на вузький стовп чорного диму, що здіймається з-поміж дерев, і запізно розуміє, що трохи раніше чув не вибух двигуна, а постріл.

У цьому регіоні небагато банд із достатніми ресурсами, щоб мати у власному арсеналі протиповітряну зброю.

Sam Gor, також відомий як «Компанія» — це кантономовний китайський синдикат, до якого входять члени п'яти різних тріад, що базується у м'янманському штаті Шан, хоч їхній вплив виходить далеко за його межі. Подейкують, що вони оперують мільярдами, тож можуть дозволити собі найпередовішу зброю. Це, а також їхня знаменита схильність до насильства й жорстокості, робить їх одним з найстрашніших картелів Золотого трикутника.

Аргайл знає їх з гіркого досвіду, який йому дуже хотілося б не мати.

Наблизившись до місця падіння хвилин за тридцять, Аргайл, розтріпаний від спеки, захекано й різко хрипить. Якщо його здогад про «Компанію» правильний і якщо

вони впіймають його тут, то він уже не повернеться назад своїм ходом. Він сповільнює кроки, щоб обрати найнепомітніший шлях між деревами, тримається густіших хашів, спиняється, щоб прислухатися до ознак життя.

Він дізнається, що літак поруч, спочатку носом, а не зором, відчуває в легенях їдкий дим. Зараз у Таїланді пора вогню, бо фермери випалюють свої землі, готуючи їх до засівання, і дим надовго зависає над деревами й долинами. Але це трохи інше.

Визирнувши з-за дерева, він бачить двох людей, чоловіка і жінку, які затоптують кинуті на землю покривала, намагаючись загасити полум'я, а ще один чоловік сидить на землі неподалік і тримається за голову. Всі кіптяві від диму, й у всіх приголомшені обличчя. Позаду них літак по самий ніс занурився в хаші, одне крило відірвалось, його уламки засипали всю галявину. Аргайл тривожно оглядається, але ніде не бачить ані ознаки бандитів.

Жінка підносить угору телефон, шукаючи мобільну мережу.

— Вони знесли вежі зв'язку, — бурмоче чоловік поруч із нею.

— Вам треба забиратися звідси! Бігом! — кричить Аргайл.

Трое побитих пасажирів лякаються, коли він вискакує з-за дерева. Він повторює:

— Ті, хто вас збив, будуть тут дуже скоро. Вам треба йти. Де ваша зброя? — Знову мовчать. — Та годі. — Він втрачає терпець: — Я знаю, що ви з ЦРУ. Де ваша довбана зброя?

Нарешті жінка озивається, і він аж тепер помічає, як дивно зігнута її права рука, і те, як вона підтримує її лівою.

— Ми не з ЦРУ. Управління боротьби з наркотиками. Зброя у Чарлі.

Аргайл дивиться на чоловіків, чекаючи, поки озветься Чарлі.

— Та не в них, — дратується жінка, — у Чарлі. Там. — Вона киває в бік розбитого літака. — Але він... — Вона хитає головою.

Аргайл озирається. З *Sam Gor* можуть прибути будь-якої миті. Федеральні агенти тут — сидячі мішені. І якщо він не забереться звідси, то пропаде разом з ними.

Тікати, покинути цих безталанних невдах — ось що йому слід зробити, ось що зробила би будь-яка розважлива людина.

Чорт!

Хоч Аргайл розуміє, що це найгірша думка з усіх можливих, він біжить до дверей літака — скоріше, до дірища в фюзеляжі, де колись були двері, — і заскакує всередину. На мить він завмирає, вклякає від вигляду пілота, який лежить на приладовій панелі з проваленим черепом.

Чийсь глухий стогін вириває його зі ступору. До лівого сидіння переднього ряду пристебнутий повний чоловік середнього віку, який спочатку теж здався Аргайлу мертвим. Схилившись у тісному проході, одним оком поглядаючи у віконце на трьох шокованих агентів, Аргайл питає стиха:

— Гей, Чарлі, ти як, друже?

Але Аргайл і сам ясно бачить, що майже ніяк. Він бачить, що одна рейка відламалася й увігналась Чарлі глибоко в живіт. Шансів у того немає. Аргайл помічає рукоятку пістолета у Чарлі на стегні, але, щоб дістати його, треба потягнутися повз ту штуку, що стирчить у нього з живота.

Краєм ока він помічає надворі якийсь рух, блиск сонця на чомусь металевому. Він інстинктивно кидається глибше в салон, у вухах шумить кров. Тепер чуються крики. Провівши частину дитинства в Сінгапурі, він розуміє, що каже один голос мандаринською: «На землю, на землю», — але не розуміє подальшого крику кантонською. Жінка верещить. Аргайл бачить крізь вікно, що троє пасажирів літака лежать обличчями на землі, оточені щонайменше

сімома чоловіками зі зброєю в руках. Жінка незграбно лежить на своїй руці. Вона зиркає в бік літака, її очі розширюються, коли вона помічає Аргайла. Він прикладає палець до губ. Він надто добре знає, на що здатні ці люди. Зараз чоловік, вказуючи у бік літака, щось кричить кантонською до юного хлопця з їхньої групи, якому ніяк не більше за чотирнадцять чи п'ятнадцять. Аргайл пригинається. Чи побачили вони його? У нього стискається серце, а язик сухий, ніби притрушений пилом.

Хлопець відповідає писклявою мандаринською:

— Я туди не піду. Там усе тхне паливом. Воно вибухне.

Аргайл ще раніше відчув характерний сморід авіаційного керосину. Він застряг у легкозаймистій пастці.

Він чує, як між хлопцем і його босом точиться сварка. Легко вгадати, хто в ній перемагає. Аргайл панічно озиряється. Одного погляду досить, аби переконатись, що Чарлі вже помер, його голова впала назад, руки складені на металевій трубі, що простромила його. За ним ще два порожні крісла, обабіч вузького проходу. І ще одне крісло позаду. Ховатись немає де.

У розпачі він забивається в тісний проміжок між крайнім сидінням і задньою стінкою салону. Аргайла ніщо не прикриває — якщо хтось пройде до задньої частини літака, то ніяк його не проміне.

У проміжку між сидіннями він бачить, як хлопець ступає на борт із піднятим пістолетом. Аргайл бачить, який той знервований, його пальці коло гачка трохи тремтять. Сморід палива дужчає, тож хлопець натягає на носа футболку, щоб не так тхнуло. Він майже не дивиться на мертвого пілота, що лежить головою в середині калюжі з крові й мізків, але зупиняється, коли доходить до Чарлі. Спершу Аргайл думає, що хлопця шокує побачене, але той просто тягнеться рукою повз рейку й забирає пістолет Чарлі. «Ну от і все», — думає Аргайл. Але хлопець досі стоїть над загиблим, порпається в його одязі, нарешті

задоволено кречче й випростується з гаманцем у руках, який потім запихає собі за пояс.

Зовні гукає головний. Хлопець, усе ще прикриваючи футболкою обличчя, швидко оглядає літак, переводячи погляд на задню частину. На якусь мить Аргайл переконаний: ще один-два кроки хлопець ступить уперед — й повністю побачить його. Але в ту ж секунду хлопець раптово розвертається й зіскакує з розбитого літака.

Аргайл м'якне від полегшення. Він підводиться, випростує довгі ноги, намагається заспокоїти гупання в грудях. Крізь вікно він бачить, як на заручників наставляють зброю і женуть у джунглі.

Він пролазить проходом літака наперед, а тоді знову різко присідає за сидінням Чарлі, коли чує, як зловісно скрипить фюзеляж.

Хтось повернувся.

На Аргайлове щастя, чоловік, що піднявся на борт, доволі огрядний, тож його наближення було чутно. Знову сховавшись за сидінням, Аргайл замружує очі й чекає невідворотного викриття.

Коли цього не стається, він знову розплющує очі. Ліва рука Чарлі звисає донизу після того, як її зачепив той хлопець. Аргайл намагається не дивитись на обручку, намагається не думати про його дружину і, можливо, дітей. Між рукою Чарлі і сидінням лишається щілина, крізь яку йому видно здорованя, що стоїть коло входу до літака. Він схиляється над мертвим пілотом і зриває щось із панелі приладів — невелику квадратну чорну коробку, з якої стирчить угору антена, — Аргайл негайно впізнає в ній транспондер.

Переносний транспондер кодується унікальним номером, призначеним літакові диспетчером, щоб можна було стежити за сигналом літака на локаторі й гарантувати йому безпечну відстань від усіх інших учасників повітряного руху. Чоловік знаходить кнопку, і Аргайл, маючи за

плечима багато годин, які він налітав із татом, розуміє, що механізм тепер вимкнено, щоб той не передавав сигнали, які можуть видати його поточне положення.

Чоловік подивився на Чарлі, і Аргайлу стає мляво, коли він здогадується, що той, як і хлопець, задумався про гаманець Чарлі, який, найпевніше, лежить у його внутрішній кишені. Якщо чоловік зробить бодай крок у тому напрямі, Аргайлу настане край.

Знадвору хтось гукає, але чоловік не рухається. Ця мить розтягується непомірно, твердий погляд темних очей втупився туди, де скоцюрбився Аргайл. Але другий, гучніший, крик з галявини таки примушує чоловіка до рішення, тож він розвертається й важко зіскакує з літака, бурмочучи щось собі під ніс.

Полегшення настільки матеріальне, що Аргайл відчуває його на смак.

Чоловіки погнали американців перед собою, підштовхуючи їх пістолетами. Шойно група зникла з галявини, Аргайл проходить наперед літака. Йому треба тікати. Бігти в протилежний бік. Він точно знає, що ЦРУ стежить за літаком, тож підмога, певно, вже в дорозі. Однак він також знає, що, поки вона надійде, буде вже запізно. Навколишні джунглі густі, і тільки одна сторона добре їх знає.

Це не його проблема. Він нічого не винен цим людям.

Він пригадує, як жінка лежала на землі на своїй поламаний руці, як сльоза котилася по її щоці.

Аргайл підбирає транспондер.

Френсіс Коффі глибоко затягується своїм вейпом без жодного задоволення. Той, кому здалося, що пластмасова трубка буде хорошою заміною цигаркам, явно сам ніколи не курив.